

*Мамонтов Ігор Олександрович,
Заслужений юрист України, кандидат юридичних наук,
доцент кафедри політичних наук КНУБА*

ПРИНЦИПИ КОДИФІКАЦІЇ БУДІВЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Ефективність правового регулювання суспільних відносин будь-якої сфери у великій мірі залежить від основоположних принципів, що слугують фундаментом для надбудови юридичних конструкцій та механізмів, з яких складаються правові норми. Від оптимального поєднання з однієї сторони філософських, правових, соціальних та з іншої сторони теоретико-методологічних засад вираження правової ідеології залежить ефективність функціонування тієї чи іншої сфери законодавства. Фундаментальне значення принципів правового вираження системи регулювання має основоположне значення у процесі кодифікації будівельного законодавства України.

Серед концептуальних підходів українських та зарубіжних дослідників існує різноманіття поглядів на принципи кодифікації законодавства України. Так, єдиним для більшості вчених є такий набір принципів, як законність, демократизм, гуманізм, науковість, нормативна визначеність, техніко-юридична досконалість нормативно-правових актів тощо [1, с. 107]. Слід визнати даний набір принципів як такий, що носить загальний характер для всіх галузей правового регулювання. Водночас до загальних принципів кодифікації законодавства П.М. Рабінович [2, с. 101] також відносить такі принципи, як принцип збереження національної самобутності й одночасно принцип інтернаціоналізму, під яким розуміє врахування та відображення в юридичних нормах специфічних інтересів кожної нації, народів, що проживають на території відповідної держави.

На наш погляд, для кодифікації будівельного законодавства характерними також є такий загальний для деяких галузей правового регулювання принцип невідворотності відповідальності, що є стратегічним орієнтиром для кримінального, адміністративного, цивільного законодавства та процесуально-правового забезпечення зазначених галузей. Вважаємо, що у будівельному законодавстві цей

принцип має значення для правових гарантій забезпечення охорони від порушення норм будівництва.

Водночас із наявністю загальних для більшості галузей кодифікації принципів існують і спеціальні принципи, які, на наше переконання, виникли у процесі синтезу публічного і приватного права у регулюванні будівельно-архітектурної діяльності. Серед спеціальних принципів кодифікації будівельного законодавства України виділяємо такі принципи, як принцип екологічності, принцип безпеки будівництва, принцип ергономічності та принцип категоріальної оптимальності.

Принцип екологічності у кодифікації будівельного законодавства виражається у системному забезпеченні будівельного законодавства дотримання основних стандартів екологічної безпеки, серед яких: недопущення перевищення норм техногенного навантаження на природу і навколишнє середовище, недопущення використання шкідливих матеріалів у будівництві, недопущення забруднення територій при будівництві, недопущення ерозій ґрунтів та забруднення вод, вирубки лісів, засмічення, порушення інсоляції тощо. На наш погляд, серед спеціальних принципів кодифікації принцип екологічності займає чільне місце, оскільки його метою виступає захист спільної абсолютної цінності – екології як середовища спільного перебування.

Принцип безпеки будівництва покликаний забезпечити охорону праці у будівельній діяльності, а також безпеку будівельного процесу. Охорона праці має знайти своє законодавче вираження у недопущенні створення небезпечних умов для працівників та інших присутніх на об'єктах будівництва. Безпека будівельного процесу має інституціоналізуватись у нормах, що убезпечать від руйнувань і пошкоджень у процесі будівництва на об'єктах будівництва та прилеглих територіях, приміром, ймовірність падіння будівельного крану чи падіння будівельних матеріалів не повинна загрожувати будівлям, розташованим поруч з об'єктом будівництва.

Принцип ергономічності призначений для забезпечення функціонування сукупності властивостей об'єктів будівництва і архітектури, які характеризують пристосованість будівельно-архітектурних конструкцій до взаємодії з суб'єктом користування з урахуванням фізико-біологічних особливостей людини та соціуму загалом. Тобто правові норми будівельного законодавства повинні

базуватися на врахуванні сумісності об'єктів будівництва із природньо-соціальними потребами як індивіда, так і соціуму. Наприклад, будівництво транспортної магістралі чи виробничого підприємства у безпосередньому наближенні чи серед житлового масиву є неприйнятним з точки зору ергономіки. Порушення архітектурного ансамблю історичного кварталу спорудженням контрастного об'єкту будівництва також є порушенням принципу ергономіки. А якщо при плануванні забудови кварталу враховується потреба мешканців у таких об'єктах соціальної інфраструктури, як дитячий садочок, школа, лікарня, підземний паркінг, супермаркет, парк тощо – це якраз і є реалізація принципу ергономічності у будівництві. Елементарне спорудження пандусу вже є дотриманням принципу ергономічності.

Принцип категоріальної оптимальності, на наш погляд, полягає в тому, що будівельне законодавство повинно достатньо оптимально урегульовувати умови здійснення будівельної діяльності щодо специфіки об'єктів будівництва і об'єктів забудови. Категоріальна градація об'єктів будівництва передбачає застосування відповідних норм і нормативів будівництва, кожна категорія вимагає формулювання чітких і оптимальних умов та обмежень, відхилення від яких повинно тягнути за собою недопущення здійснення будівельної діяльності. Встановлення такого недопущення також стосується і проведення будівельної діяльності відносно відповідних об'єктів забудови, зокрема невідповідності цільового призначення об'єктів забудови, наприклад спорудження житлового будинку на ділянці землі із цільовим призначенням для сільськогосподарського виробництва, а також порушення обмежень чи заборон, наприклад, здійснення забудови на ділянці, що розташована у прибережних захисних смугах і яка внесена до землевпорядної документації.

Таким чином, на наш погляд, принципи кодифікації будівельного законодавства – це філософія і стратегія узагальнення та систематизації правових норм, що регулюють суспільні відносини у сфері будівельно-архітектурної діяльності. Слід виділяти загальні та спеціальні принципи кодифікації законодавства даної сфери, серед яких до загальних відносимо такі, як законність, демократизм, гуманізм, науковість, нормативна визначеність, техніко-юридична досконалість нормативно-правових актів, збереження національної самобутності, інтернаціоналізму, які притаманні

кодифікації більшості сфер законодавства. До загальних принципів також додаємо принцип невідворотності відповідальності, що притаманний кримінальному, адміністративному та цивільному законодавству. Проте, спеціальні принципи кодифікації будівельного законодавства України зумовлені специфічністю галузевої належності, яка виражається у поєднанні публічно-правових і приватноправових основ регулювання суспільних відносин даної сфери. До спеціальних відносимо принципи екологічності, безпеки будівництва, ергономічності, категоріальної оптимальності. Кодифікація будівельного законодавства має базуватися на зазначеній розгалуженій системі принципів, що є стратегічними дороговказами, які виражають мету регулювання суспільних відносин у сфері здійснення будівельно-архітектурної діяльності.

Список використаних джерел

1. Амеліна А.С. Принципи кодифікації цивільного законодавства // Науковий вісник Ужгородського національного університету, Серія «Право». – Випуск 30. – Том 1. – 2015. – С. 106 – 109.

2. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права і держави / П.М. Рабінович. – К.: ІСДО, 1994. – 236 с.